

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

ЗМІСТ

Тематичний напрям: Сучасні проблеми корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану

Аймедов К.В., Грицик О.Ю., Попова О.В. РОЗЛАДИ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ У КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ	6
Ващишина О.А. ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕТРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	10
Начинова О.В., Козявіна К.С. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АДАПТАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ	14
Тематичний напрям: Корекційно-розвивальні технології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (логопедичні, психокорекційні, педагогічні практики)	
Арнаутова Л.В., Аветісян К. А. ЛОГОПЕДИЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ ІЗ ЗАЇКАННЯМ: СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПЛАВНОСТІ	17
Арнаутова Л.В., Аніщенко А.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ВРОДЖЕНИМИ НЕЗРОЩЕННЯМИ ГУБИ І ПІДНЕБІННЯ	20
Арнаутова Л.В., Кашук Д.Д. ВИКОРИСТАННЯ ІГОР ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК ДЛЯ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ З АЛАЛІЄЮ	24
Арнаутова Л.В., Косюга О.А. ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У ДІТЕЙ БІЛІНГВІВ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	28
Арнаутова Л.В., Стоянова М. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З НИЗЬКОЮ АБО НЕДОСТАТНЬОЮ САМООЦІНКОЮ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ	32
Арнаутова Л.В., Фурман М.Г. ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	36
Галущенко В.І., Уразова Л. Я. АКТИВІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АЛАЛІЄЮ	38
Галущенко В. І., Ставенко П.А. ЗАСОБИ ТА НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.	41
Галущенко В.І., Ткаченко І.Г. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТІПМ.	45
Горбатюк О.Л., Ганич А.М. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ СДУГ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	50
Горбатюк О.Л., Молявко К.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЛУХОВОГО СПРИЙНЯТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	54
Іщенко В.М. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ	57
Кабельнікова Н.В., Юрко О.О. МАРКЕРИ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ДИСПРАКСІЇ ПРИ ДИФЕРЕНЦІЙНІЙ ДІАГНОСТИЦІ	60
Константинов Д.С., Лялюшкіна В.В. ІНТЕГРАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЛОГОПЕДИЧНИХ ВПРАВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	66

Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітології «Діти з особливими потребами в освітньому просторі» (м. Чернігів, 10–11 жовт. 2019 р.). Київ: Симоненко О. І., 2019. С. 34–38.

2. Король А. В. Формування інформаційно-цифрової компетентності педагогів та батьків як умова підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу в логопедичній практиці ЗДО: метод. посіб. Вінниця: КВНЗ ВАНО, 2017. 154 с.

3. Ласточкина О. В., Лянна О. В., Литвиненко В. А. Сучасні напрями роботи з сім'єю, що виховує дитину з порушеннями мовлення. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2019. № 3. С. 144–149.

4. Мілевська О. П. Психолінгвістичні аспекти формування дієслівної лексики у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: зб. наук. пр. / за ред. М. Шеремет, О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2023. Вип. 21. С. 89–104.

5. Пахомова Н. Г., Баранець І. В. Напрями корекційної роботи з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення в умовах воєнного стану. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Сер. 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2022. Вип. 43. С. 55–63.

6. Рібцун Ю. В. Варіативність у визначенні освітніх труднощів у дітей з порушеннями темпо-ритмічної складової мовлення. *Традиції та новації у сфері педагогіки та психології*: матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. Київ, 2022. С. 163–167.

Іщенко В.Н.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Постановка проблеми. Мотивація учнів до навчання це один з основних чинників, на яких базується освіта [2].

Мотивація — це інтереси, потреби, прагнення, емоції, переконання, ідеали, установки, які спонукають учня до діяльності. Мотивація сприяє появі в учня навчальної ініціативи й любові до навчання, спонукає його діяти з максимальною енергією в різних навчальних ситуаціях. Тобто мотивація - це те, заради чого дитина готова докласти зусиль у навчання.

Мета статті- схарактеризувати основні підходи до мотивування учнів з особливими освітніми потребами (на прикладі дітей з інтелектуальними порушеннями) до навчальної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щодо дітей з особливими освітніми потребами (ООП) причинами відсутності мотивації до навчальної діяльності можуть бути такі [3]:

- у дитини не склалися позитивні взаємини із вчителем;
- учень відмовляється від допомоги, хоча вона йому конче потрібна;
- небажання йти до школи (з різних причин: нездужання або симуляція, відсутність товариських, добрих відносин з іншими учасниками освітнього процесу, прогалини у знаннях тощо);
- незадоволеність своїми успіхами у навчанні;
- невпевненість у власних силах;
- відсутність зацікавленості у шкільному житті тощо.

Завдяки мотивації можна коригувати певну поведінку. Для закріплення бажаних змін у поведінці необхідно віднайти актуальну мотивацію. Важливо уважно спостерігати за дитиною, адже немає дітей, які зовсім не мають якихось уподобань. Слід врахувати, що у дітей з ООП заохочення можуть бути нестандартними [1].

Навчальна діяльність має різний зміст для різних дітей. Це і засіб отримати схвалення батьків, сподобатися вчителю (зовнішня мотивація), занурення в суспільне життя, самореалізація особистості (внутрішня мотивація). Мотиви навчання не мають бути пасивними і споглядальними, вони передусім базуються на активному інтересі до предмету вивчення. Тому є два способи змусити дітей учитися — через активізацію зовнішньої та внутрішньої мотивації. Як показує досвід, знайти актуальну внутрішню мотивацію у дітей з ООП досить складно через низький рівень їхньої соціалізації.

Для формування позитивної мотивації у дітей з ООП має значну вагу [2]:

Своєчасний початок освітнього процесу, відповідно до фізичного й психологічного віку дитини.

Щоденна увага до учня, визнання його особистості.

Постійний зв'язок із батьками. Сприятлива обстановка в сім'ї, однакові вимоги й методи виховання, довіра атмосфера в родині.

Адекватне навчальне навантаження і вимоги до дитини.

Адекватна оцінка її успіхів і промахів. Фіксація на успіхах.

Навчання дитини ЯК навчатися, даючи їй правильні схеми й методи здобування знань, відповідність методів її віку й потребам.

Мотивація ефективні тоді, коли вона є:

- миттєвою;
- позитивною та емоційною;
- специфічною (актуальною саме для певної дитини);
- надаватися одночасно із зоровим контактом або похвалою ;
- обов'язковою (не можна не виконувати своїх обіцянок);
- співрозмірною до виконаних завдань [1].

Слід відзначити, що з часом при змінюванні уподобань дитини повинна змінюється й мотивація.

Важливу роль у формуванні мотивації в учнів з ООП має створення комфортної психологічної атмосфери, що знижує ризики виникнення страху перед невдачами й, в подальшому, до зникнення будь-якого інтересу до навчання. Емоційний стан учнів значною мірою впливає на їхню мотивацію.

Звертання до учня за іменем, демонстрація зацікавленості в його успішності, адаптовані до особливостей учнів навчальні програми, індивідуалізовані методи та прийоми навчальної діяльності, зокрема використання засад безпомилково навчання - все це створює в учня відчуття психологічної безпеки, впевненості у розумінні вчителем його потреб та допомоги у подоланні труднощів [4].

Суть безпомилкового навчання полягає в попередженні можливих помилок учня шляхом надання підказок у роботі. Підказки, вчасно й коректно надані, роблять процес навчання більш успішним; дозволяють знайти оптимальний метод навчання. Цей підхід допомагає дитині повірити у себе, просуватися вперед з відчуттям успіху. Такий метод дозволяє досягти успіху шляхом наслідування й багаторазового повторення потрібних дій, а не шляхом спроб та помилок. Педагог чекає, надаючи дитині можливість працювати самостійно. Але, якщо потрібно, пропонує свою підтримку, перш ніж вона зробить помилку. Головне, не зробити дитину залежною від підказок, що знівелює усі зусилля вчителя. Учитель може використовувати підказки у виді:

- картинок;
- знаків, зрозумілих дитині;
- слів учителя;
- соціальних історій;
- фото, відео тощо.

У викладанні навчального матеріалу важливо ставити досяжні та зрозумілі для учнів цілі, не допускати перевантаження. У разі зниження інтересу учнів варто змінити форми роботи на уроці, пропонувати виконання творчих завдань адаптованого до можливостей учнів рівня складності з урахуванням їхньої індивідуальності. Підвищує мотиваційні зусилля учителя й використання на уроках активних методів навчання: ігрові методи навчання, мультимедійні матеріали тощо [2].

Одним із потужних засобів мотивації учнів, є нагородження. Тож при найменшій нагоді варто хвалити учня, пояснюючи що саме викликало позитивний відгук учителя. Використовувати похвалу влучно не тільки на кінцевих результатах, а й на зусиллях та прогресі. За постійної допомоги учителя в учнів поступово формується усвідомлення, що маленькі перемоги - шлях до успішного навчання.

В індивідуальній роботі з учнями нагородою можуть бути улюблені солодощі після уроку, перегляд епізодів цікавого для учня відео тощо.

Іноді учитель, прагнучи підсилити мотивацію учнів, вдається до надмірного відзначення найменшого позитивного досягнення учня, що

вводить його в оману щодо вагомості його дій й надалі спонукатиме вимагати від учителя нагороди й не мотивує до подальшого поступу у навчання. Тому учителю слід чітко дотримуватися принципу співрозмірності мотивації.

Висновки. Загальні рекомендації щодо формування мотивації до навчання для учнів з ООП не спрацьовують без урахування індивідуальних особливостей дитини, тому мета й майстерність учителя - віднайти саме ті прийоми, які хоч якою мірою спрацюють саме для конкретного учня.

Відомо, що у навчання дітей з ООП вагому вагу має співпраця з батьками учнів. Це стосується й формування мотивації до навчання. Тільки за підтримки батьків, відбудови спільної ефективної системи мотивації зусилля учителя будуть результативні.

Список використаних джерел:

1. Гук Катерина, Як мотивувати учні з ООП до навчання. Інтернет-ресурс, 2024 р.
2. Капцевич В.С. Особливості формування мотивації до навчання і дітей з особливими освітніми потребами. “На урок” інтернет-платформа. 2024р.
3. Коваль О.Ю., Розвиток мотивації учнів у дітей з особливими освітніми потребами. 2024 р.
4. Литвиненко Л. Ефективна мотивація учнів з ООП до навчання. “На урок”, інтернет платформа. 2024 р.
5. Савченко О. Я. Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивація уміння вчитися. 2015. Український педагогічний журнал .№1. 34-39.

Кабельнікова Н.В., Юрко О.О.

МАРКЕРИ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ДИСПРАКСІЇ ПРИ ДИФЕРЕНЦІЙНІЙ ДІАГНОСТИЦІ

Постановка проблеми. Розлади мовлення посідають одне з провідних місць серед дитячих порушень розвитку, значно впливаючи на навчальну успішність, соціалізацію та емоційне благополуччя дитини. За різними даними, труднощі мовленнєвого розвитку відзначаються у 5–10 % дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, а у групах ризику (діти з РАС, ДЦП, затримкою психічного розвитку) ці показники значно вищі.

Мовленнєві розлади створюють серйозні перешкоди у засвоєнні читання та письма, комунікативній взаємодії, формуванні позитивної самооцінки. Нерідко вони стають причиною вторинних емоційно-поведінкових проблем.

Основну складність у роботі з дітьми з мовленнєвими порушеннями становить правильна діагностика, адже саме вона є підґрунтям для побудови індивідуальної корекційної програми, залучення необхідних фахівців (логопеда, нейропсихолога, ерготерапевта, невролога), визначення реалістичних освітніх траєкторій і прогнозу.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт